

Polish journal of science

POLISH JOURNAL OF SCIENCE

№31 (2020)

VOL. 2

ISSN 3353-2389

Polish journal of science:

- has been founded by a council of scientists, with the aim of helping the knowledge and scientific achievements to contribute to the world.
- articles published in the journal are placed additionally within the journal in international indexes and libraries.
- is a free access to the electronic archive of the journal, as well as to published articles.
- before publication, the articles pass through a rigorous selection and peer review, in order to preserve the scientific foundation of information.

Editor in chief – J an Kamiński, Kozminski University

Secretary – Mateusz Kowalczyk

Agata Żurawska – University of Warsaw, Poland

Jakub Walisiewicz – University of Lodz, Poland

Paula Bronisz – University of Wrocław, Poland

Barbara Lewczuk – Poznan University of Technology, Poland

Andrzej Janowiak – AGH University of Science and Technology, Poland

Frankie Imbriano – University of Milan, Italy

Taylor Jonson – Indiana University Bloomington, USA

Remi Tognetti – Ecole Normale Supérieure de Cachan, France

Bjørn Evertsen – Harstad University College, Norway

Nathalie Westerlund – Umea University, Sweden

Thea Huszti – Aalborg University, Denmark

Aubergine Cloez – Université de Montpellier, France

Eva Maria Bates – University of Navarra, Spain

Enda Baci – Vienna University of Technology, Austria

Also in the work of the editorial board are involved independent experts

1000 copies

POLISH JOURNAL OF SCIENCE

Wojciecha Górskiego 9, Warszawa, Poland, 00-033

email: editor@poljs.com

site: <http://www.poljs.com>

CONTENT

ECONOMIC SCIENCES

Nepochatenko O., Bechko P., Barabash L., Shumylo T. CONCEPTUAL PRINCIPLES OF TAX FAIRNESS	3	Demchyshak N., Klek A. USE OF CROWD TECHNOLOGIES IN FUNDING INNOVATIVE PROJECTS OF THE ENTERPRISES IN UKRAINE	25
Bechko P., Nagornaya Ju. STATE REGULATION OF TAX INCENTIVES OF AGRICULTURAL INDUSTRIES	8	Velychko V., Grytskov E., Achckasov A. ALGORITHM OF IMPLEMENTATION OF STRATEGY OF FORMATION AND USE OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY OF CONSTRUCTION ENTERPRISES ..	31
Bechko P., Kolotukha Serhii, Kobylianskyi M. REGULATORY MECHANISMS OF CREDIT RELATIONS DEVELOPMENT IN THE AGRICULTURAL SPHERE	13	Osipova A. AGRO INSURANCE AS A COMPONENT OF STATE SUPPORT OF AGRICULTURAL PRODUCTION	35
Bisakaeva A. DAMPING FUNCTION OF HOUSEHOLD FINANCES	17	Samborskaya V. PROSPECTS FOR TOURISM DEVELOPMENT IN THE BALTIC SEA REGION ON THE EXAMPLE OF COASTAL REGIONS OF SWEDEN.....	40
Becko P., Bondarenko N., Vlasyuk S., Becko V., Nagorna Y. OUTPUT TAX CHECKS AS A REFLECTION OF THE MODIFICATION RELATIONS BETWEEN TAX AUTHORITIES AND TAXPAYERS	20		

HISTORICAL SCIENCES

Alekseeva S. HISTORY OF DEVELOPMENT AND FEATURES OF THE REINDEER HUSBANDRY OF THE EVENS OF YAKUTIA.	46
--	----

JURIDICAL SCIENCES

Meshcheryakova A. THE LEGAL CONSTRUCTION OF THE "SECULAR STATE" IN THE LEGISLATION OF THE RUSSIAN FEDERATION	50
---	----

ECONOMIC SCIENCES

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СПРАВЕДЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ

Непочатенко О.О.

доктор економічних наук, професор

Бечко П.К.

кандидат економічних наук, професор

Барабаш Л.В.

кандидат економічних наук, доцент

Шумило Т.В.

Аспірант, Уманський національний університет садівництва

CONCEPTUAL PRINCIPLES OF TAX FAIRNESS

Nepochatenko O.

Doctor of Economics, Professor

Bechko P.

Ph. D. (in Economics), Professor

Barabash L.

Ph. D. (in Economics), Associate Professor

Shumylo T.

Postgraduate, Uman National University of Horticulture

Анотація

Функціонування сучасних податкових систем вимагає активізації такого принципу оподаткування, як справедливість. Означений ще А. Смітом наприкінці XVIII століття, його значення у сучасному економічному суспільстві зростає з кожним роком. Однак на практиці у вітчизняній податковій системі справедливість реалізовується виключно в оподаткуванні доходів фізичних осіб, хоча результати носять скоріше прикладний характер. Відтак постає об'єктивна необхідність надання принципу справедливості реальних характеристик.

Abstract

The functioning of modern tax systems requires the activation of such a principle of taxation as justice. Marked by A. Smith in the progress of the XVIII century, its importance in modern economic society is growing every year. However, in practice in the domestic tax system, justice is realized exclusively in the taxation of personal income, if the results are rather applied. Indentation creates an objective need to provide the principles of fairness of real characteristics.

Ключові слова: справедливість, податкова пільга, податок на доходи фізичних осіб, податкова система, прогресивне оподаткування.

Keywords: justice, tax relief, personal income tax, tax system, progressive taxation

В останні десятиліття передумовою пошуку нових підходів і методів зі створення стабільної податкової системи й організації управління нею є перебудова вітчизняних політичних, правових, соціальних і економічних інституцій. При цьому основна вимога, що є ключовою у формуванні податкової політики держави, полягає у її відповідності пріоритетним фундаментальним принципам реалізації – справедливості й ефективності. Водночас варто зауважити, що ринкові умови господарювання спонукали до підвищення ролі податків, як джерела, здатного забезпечити фінансування державних витрат. А це, в свою чергу, спровокувало процес удосконалення загальних принципів оподаткування, основним з яких є справедливість оподаткування.

Вперше теоретично справедливість оподаткування була обґрунтована А. Смітом у праці «Дослідження про природу і причини багатства народів» (1776 р.). Саме в ній були сформульовані та науково обґрунтовані положення принципів оподаткування,

які стали фундаментом засад сучасного оподаткування [1].

Наразі, зі зміною умов господарювання та державних устроїв, маємо цілу низку критеріальних цілей оподаткування, однак найсуттєвішим був і залишається принцип справедливості і рівності, сформульований А. Смітом, згідно якого платники податків є матеріальними учасниками фінансування потреб держави пропорційно суми отримуваних ними доходів.

За умов динамічного розвитку фінансової науки, зокрема у сфері оподаткування, проблема формування справедливого оподаткування в податковій сфері залишається однією з найдискусійніших і малодосліджених. І це далеко не випадково, оскільки сама категорія «справедливість» характеризується високим ступенем невизначеності, зумовленої варіативністю різних підходів щодо її сутності та змісту. І наразі жодній із країн, зокрема і тих, що функціонують на ринкових умовах господарювання, не вдалося створити таку податкову систему,

за якої принцип справедливості був би її фундаментальною основою. Тому побудова справедливої податкової системи є найважливішою метою будь-якої держави і суспільства.

Починаючи з кінця XX століття і понині у теоретичному визначенні «справедливість оподаткування» переважають західні ліберальні концепції. В їх основу покладено принцип свободи кожного конкретного індивіда над будь-якими соціальними благами. Варто згадати, що у XX столітті у книзі «Наука про фінанси» німецького економіста А. Вагнером принципи оподаткування були уточнені, доповнені та сформовані у загальну систему. Також у ній було наголошено, що при оподаткуванні держава повинна проявляти не лише фіскальну, але й соціально - політичну мету, пом'якшувати нерівність, впливати певним чином на розподіл благ і доходів [2].

Вагомий внесок у теорію справедливості оподаткування, відповідно до сучасних умов, внесли Джон Роулз [3] і Роберт Нозік [4], якими була розроблена теорія справедливості. Аналіз теоретичних обґрунтувань теорії справедливості свідчить, що обидва названі автори теоретичне обґрунтування цієї категорії розглядали з позиції ліберального полюса західної філософської думки. Запропоновані ними ідеї свідчать про те, що справедливість – це чеснота суспільних інституцій, де кожен індивід має рівні права щодо основних свобод, сумісних зі свободами інших індивідів, які складають конкретне суспільство. Для досягнення цієї чесноти необхідне висхідне положення, в якому індивіди, не будучи обізнаними ні про які свої індивідуальні особливості, можливості та становище, беззастережно виберуть принцип справедливості [3, 4]. З огляду на це, найважливішим завданням економічної науки та практики є ретельний аналіз існуючого рівня відповідності чинної в країні системи оподаткування принципам справедливості та рівності.

Дослідження такої складної морально-філософської і політико-правової категорії, як справедливість оподаткування, на сучасному етапі економічного розвитку суспільства набуває особливої актуальності, оскільки радикальний вплив економічної науки на всі сфери людського життя все більше змушує дотримуватися основ моралі. З розвитком сучасної економічної теорії роль категорії «справедливість оподаткування» ускладнюється внаслідок унеможливлення встановити конкретні критерії справедливого оподаткування, оскільки вони певною мірою залежать від окремих конкретних чинників, зокрема:

- історичної епохи, в якій функціонує податкова система;
- економічного устрою суспільства;
- соціального та правового статусу платників податків.

Ступінь справедливості неможливо виміряти та встановити певний «еталон справедливості». Проте економічна наука та практика побудови податкових систем нині мають доволі багато напрацювань, що стосуються теоретичного обґрунтування сутності справедливості в оподаткуванні.

Особливу значущість для економічного дослідження даної проблеми представляють погляди лауреата Нобелівської премії 1998 р. Амартія Сена, який наголошує, що перш ніж розглядати еволюцію поняття «справедливість оподаткування» в економічній науці, необхідно визначитися з самим поняттям «справедливість», сліди якого можна відшукати в політичних, правових, економічних, соціальних, моральних аспектах життя людини та суспільства, починаючи з класичних уявлень про неї і до сучасних теорій, що пропонують цілком конкретні концепції справедливості. Кожен економіст, який намагається пролити світло на проблему справедливості в рамках свого дослідження, неминуче перетинає межі філософії, оскільки поняття про справедливість і її обґрунтування є одним з головних предметів роздумів філософів всіх часів [5].

З огляду на вищевказане, вважаємо, що справедливість оподаткування включає, перш за все, рівномірність, яка виражається в рівності суб'єктів в розподілі податкового тягаря. За цих умов домінують два основних підходи – еквівалентність і платоспроможність, кожен з яких по-своєму інтерпретує рівність або з позиції отриманих вигод, або з точки зору наявних можливостей.

Ідея справедливого оподаткування по-різному трактувалася та сприймалася різними авторами різних епох. І якщо підвести підсумок досліджень справедливості в оподаткуванні, то можна виокремити проблеми, вирішення яких дасть змогу оцінити рівність оподаткування, застосовуючи методи розподілу податків: рівномірне, пропорційне, прогресивне оподаткування, неоподатковуваний мінімум, а також джерела податків (дохід і капітал).

Слід зауважити на вагомому внеску українських вчених у дослідження категорії «справедливість оподаткування». Зокрема, Л. Сідельниковою і О. Найденко теоретично обґрунтовано підходи, що дають можливість на практиці якщо не повною мірою втілити, то принаймні наблизити вбудованість цього принципу при моделюванні оптимальних параметрів податкової системи, що дало змогу як теоретично, так і практично сприймати його платниками податків, враховуючи їх вигоду та платоспроможність [6].

Теоретично вигода при справедливому оподаткуванні передбачає наявність певного відповідного рівня оподаткування, яку отримує платник податків від держави. Тобто, більше сплачувати податків повинен той платник податків, який отримує більше від держави тих чи інших суспільних благ. За таких умов підстава платоспроможності передбачає, що, при встановленні розміру окремо взятого податку, слід виходити з можливості платника податків його сплачувати. Відповідно до цього виникає необхідність дотримуватися рівності платників при сплаті ними податків: платники, що перебувають в рівному економічному становищі, повинні знаходитися і в рівній податковій позиції. Платник податків, який має великі доходи, повинен їх сплачувати більше. Природно, що дотримання цих двох підходів є складним процесом, оскільки вирішення

проблеми справедливості за сучасної системи оподаткування ускладнюється тим, що при формуванні та вдосконаленні податкових систем не завжди враховується велика кількість інших умов і обставин. Дані підходи (вигоди платника податків та його платоспроможність) відповідно до принципу справедливості в оподаткуванні базуються виключно на економічних інтересах двох сторін податкових правовідносин.

Разом з тим, під час характеристики принципу справедливості важливо дотримуватися ще одного підходу – правового, сутність якого полягає в дотриманні у процесі оподаткування балансу прав і обов'язків платників податків і держави при захисті своїх інтересів. З огляду на це, справедливість податкової системи залежить також і від того, наскільки справедливо встановлений у податковому законодавстві порядок обчислення та сплати податків і зборів, що повинен забезпечувати загальний характер оподаткування і рівність усіх платників податків перед законом. Тобто держава, в особі її контролюючих органів, з одного боку, і платники податків, з іншого боку, повинні мати рівні права та можливості при захисті своїх інтересів. Одночасно всі платники податків повинні бути рівними перед законом, несучи фінансову відповідальність залежно від ступеня провини у скоєних податкових правопорушеннях.

Аналіз чинного вітчизняного податкового законодавства свідчить, що справедливість в оподаткуванні наразі представлена переважно через систему податкових пільг, яким притаманна низка недоліків. Як наслідок – значні втрати бюджету, зумовлені не виваженістю підходів і цілей оподаткування. Також слід наголосити, що особливістю вітчизняної системи податкових пільг є відсутність у Податковому кодексі України чіткого визначення сутності цієї категорії. Зокрема, статтею 30 Податкового кодексу України наведено наступне визначення податкових пільг: «... передбачене податковим та митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, сплата ним податку та збору в меншому розмірі [7]. Тож, незважаючи на тривалий період існування цієї дефініції, більшість вітчизняних вчених, що займаються проблемами оподаткування, визнають її недостатньою для повної ідентифікації податкових пільг, а це, в свою чергу, створює не лише теоретичні колізії оподаткування, а й негативно впливає на податкову практику.

Звертаючи увагу на вітчизняну податкову систему, слід зауважити, що справедливість оподаткування найчіткіше проявляється при оподаткуванні доходів і майна фізичних осіб. Однак і тут, під час аналізу оподаткування доходів і майна фізичних осіб з позиції платоспроможності, в першу чергу, виникає питання про те, чи справедливим є той факт, що сума податку має бути пропорційною рівню добробуту платника податків? Чи, можливо, вона повинна збільшуватися в міру зростання його доходів і майна? Тому важливо підкреслити, що відповідь на це питання теоретики фінансової науки

почали шукати безпосередньо з запровадженням прибуткового оподаткування населення, оскільки саме воно є індикатором забезпечення справедливості в оподаткуванні. Разом з тим, діюча в країнах ЄС, США, Японії, а також в деяких інших економічно розвинених країнах практика оподаткування доходів фізичних осіб свідчить про застосування ними прогресивної шкали. Відтак дискусії про те, яке оподаткування доходів більш справедливе – пропорційне чи прогресивне – триває донині.

На думку прихильників прогресивного оподаткування, саме така шкала забезпечує дотримання принципу справедливості, оскільки громадяни з більшим рівнем доходів сплачують і більші суми податку. Водночас вилучення частини доходів населення при застосуванні пропорційного способу призводить до порушення принципу справедливості. Це відбувається з трьох причин. По-перше, кошти, що залишаються після сплати податку фізичною особою, повинні забезпечувати можливість здійснювати витрати, необхідні для підтримки мінімального рівня життя як для самого платника, так і для членів його родини (а це витрати, пов'язані з харчуванням, проживанням, освітою, культурою й охороною здоров'я). Оскільки ці витрати однакові для всіх платників податків, то в умовах пропорційної шкали прибуткового оподаткування частка податкових платежів, що залишилися в сумі доходів малозабезпечених верств населення є вищою, ніж у більш забезпечених.

По-друге, в сучасних податкових системах передбачено, що населення, крім індивідуального прибуткового податку, сплачує і низку інших, серед яких основну частку займають платежі, що формуються на основі пропорційної ставки оподаткування. Йдеться, перш за все, про такі непрямі податки на споживання, як ПДВ і акцизи. Вони у вигляді надбавки включаються до ціни споживчих товарів і де-факто сплачуються населенням за рахунок доходів. При цьому розмір цих двох податків (ПДВ і акцизи) практично у всіх розвинених країнах або дорівнюють, або перевищують суму сплачуваного населенням прибуткового податку. Відтак прогресія в індивідуальному прибутковому оподаткуванні фактично згладжується регресією при сплаті податків на споживання.

По-третє, на користь прогресивного оподаткування доходів фізичних осіб, як найбільш справедливого, свідчить та обставина, що матеріально забезпеченіший платник податків, зокрема і той, хто володіє власністю в більших розмірах, потребує вагомішого захисту приватної власності, забезпечення цілісності та недоторканності майна. Тому цілком логічно, що такі платники повинні вносити на користь держави більшу частку своїх доходів, що може бути досягнуто тільки при запровадженні прогресивного оподаткування доходів фізичних осіб.

Як відомо, в Україні Законом «Про оподаткування доходів фізичних осіб» (2004 р.) і Податковим кодексом України, який набрав чинності з 01.01.2011 р., встановлена єдина шкала ставок по-

датку на доходи фізичних осіб. Тож з позиції платоспроможності охарактеризувати цей податок як справедливий неможливо. Таким чином, можна констатувати, що у вітчизняній податковій системі в умовах пропорційного оподаткування доходів фізичних осіб фактично має місце чітко виражений регресивний характер: особи з високим рівнем доходу витрачають меншу частку на сплату податків і, відповідно, у малозабезпечених верств населення вища частка податків, що сплачуються в загальній сумі їхніх прибутків.

З огляду на вищевказане, вітчизняну систему оподаткування доходів фізичних осіб не можна назвати справедливою, навіть у порівнянні з більшістю розвинених країн, якщо виходити з ролі податків з населення у формуванні дохідної частини бюджетів та їх частки у ВВП. Адже в Україні частка найбільш бюджетоутворюючого податку з населення – податку на доходи фізичних осіб – в останні роки становила від 4,5 % у 2011 р. до 6,2% ВВП в 2017 р. [8]. А це істотно нижчий показник, ніж у багатьох інших країнах. Адже у США, наприклад, ця частка доходить майже до 10 % [9], у країнах Євро-союзу коливається в межах від 8 до 10% до ВВП [10]. Певною мірою це пояснюється вищим рівнем життя населення в економічно розвинених країнах. Але все ж вирішальну роль тут відіграє інший фактор – превалювання у практиці світового оподаткування прогресивної шкали оподаткування доходів населення. При цьому у наведених країнах провідна роль прибуткового податку забезпечується за рахунок оподаткування найбільш забезпеченої частини населення.

У вітчизняній податковій системі податок на доходи фізичних осіб – це податок на бідних. І пов'язано це не тільки з єдиною ставкою оподаткування доходів як малозабезпечених, так і заможних громадян. Важливими чинниками, що дають змогу зробити подібний висновок, є наступні обставини: основним джерелом високих і надвисоких доходів фізичних осіб у всьому світі, зокрема і в Україні, є не заробітна плата, оподатковувана у вітчизняній податковій системі за ставкою в 18%, а зовсім інші надходження. Це, перш за все, надходження у вигляді дивідендів, роялті, які, відповідно до чинного законодавства, не оподатковуються зовсім, або оподатковуються за нижчими ставками. Зокрема, відповідно до п. 165.1.18 Податкового кодексу України, не оподатковуються доходи фізичних осіб у вигляді дивідендів, нарахованих у вигляді акцій (часток, паїв) емітованих юридичною особою - резидентом за умови, що таке нарахування не змінює часток участі всіх акціонерів (власників) у статутному капіталі емітента та в результаті якого збільшується статутний капітал емітента на сукупну номінальну вартість нарахованих дивідендів [11].

Відповідно до статті 167.5.2. Податкового кодексу України, дивіденди по акціях та корпоративних правах, нарахованих резидентами - платниками податку на прибуток підприємств (крім доходів по акціях та / або інвестиційних сертифікатах, які виплачуються інститутами спільного інвестування)

оподатковуються за ставкою 5%. І, свідчить статистика, «не зарплатні доходи» в Україні отримують виключно заможні громадяни [11].

З огляду на висвітлене, стає зрозумілим, що за такої системи оподаткування доходів фізичних осіб переважна частка даного податку надходить до бюджетної системи країни від малозабезпеченої частини населення. При цьому в більшості економічно розвинених країнах ставки оподаткування доходів фізичних осіб встановлені таким чином, що з трудових доходів податків вилучається істотно менше, ніж з доходів від спадщини, володіння і реалізації майна, ренти. Крім того, слід мати на увазі, що в умовах відсутності у вітчизняній податковій системі неоподаткованого мінімального доходу платниками податок на доходи фізичних осіб є все працездатне населення країни. А при діючій пенсійній системі, системі податкових відрахувань і податкових ставок означений податок справляється навіть з доходів, які нижчі за прожитковий мінімум. Все це також характеризує вітчизняну систему оподаткування доходів фізичних осіб як недостатньо справедливу.

Саме тому наразі актуальним залишається аналіз ступеня справедливості оподаткування фізичних осіб з позиції платоспроможності та використання податкових пільг. Дійсно, при наданні пільг окремим категоріям платників податків вони сплачують меншу суму податку в порівнянні з іншими платниками, які перебувають в аналогічній податковій ситуації, але без застосування пільг. Тож створюються такі умови, коли сума податку, що стягується з платника, який отримав податкову пільгу, не відповідає величині отриманого ним доходу, що є одним із протиріччя принципу справедливості.

Спираючись на наведене вище, актуалізується питання справедливості з наступного ракурсу: на яких умовах податкової системи та яку суму податку повинні сплачувати платники податків з однаковою сумою доходу, які перебувають у непорівнянних економічних, соціальних та інших умовах? На наш погляд, справедливою є тільки та податкова система, за умовами функціонування якої після виплати податків скорочується нерівність у економічному становищі платників податків. При цьому податкові пільги слугують виключно регулюючим механізмом, за допомогою якого держава може впливати на економічне становище платників після сплати податку та враховувати їхні різні умови й обставини життя та діяльності. зокрема, виключно за допомогою податкових пільг держава може врахувати чисельний склад сім'ї платника податку, понесені ним додаткові витрати на будівництво та ремонт житла, стан здоров'я та працездатності й інші чинники. Тож податкові пільги не лише не суперечать принципу справедливості в оподаткуванні, а й наповнюють його новим змістом. Відтак наявність податкових пільг слід розцінювати як одну з найважливіших ознак справедливої податкової системи. Проте слід пам'ятати, що потреба в податкових пільгах викликана в першу чергу не необхідністю

забезпечення справедливості в оподаткуванні, а цільовим спрямуванням.

Значно складніше, практично неможливо, здійснити аналіз відповідності діючої податкової системи принципу вигоди платника податків. На перший погляд здається, що всі платники податків отримують замість сплачених податків приблизно рівний обсяг державних послуг у вигляді безкоштовної освіти, медичного обслуговування, захисту права власності, умов життя й інших послуг. Проте поглиблене дослідження цієї проблеми свідчить, що застосування даного принципу на практиці можливе виключно за умови персоніфікації платника. Тож цілком логічно, що за аналогічним принципом має будуватися і система оподаткування: сума податку для кожного платника повинна наближатися до вартості отриманих ним суспільних благ.

Однак дотримання цього принципу на практиці ускладнюється тим, що платники податків різняться не тільки за рівнем отримуваних ними доходів і сплачених податків, а й за складом сім'ї, віком, рівнем освіченості та багатьма іншими ознаками. Наприклад, платники податків, що знаходяться близько-рівній податковій позиції, можуть мати абсолютно різний склад сім'ї. І платник податків, який має на утриманні трьох неповнолітніх дітей, отримує від держави послуг у вигляді безкоштовної освіти й охорони здоров'я в три рази більше, ніж платник, який має одну дитину. З іншого боку, платники податків пенсійного та передпенсійного віку, як правило, мають нижчі доходи, ніж особи в працездатному віці. Разом з тим, люди похилого віку значно частіше вдаються до послуг державної охорони здоров'я, а тому, відповідно до принципу вигоди, повинні платити і більшу суму податків. Загальновідомо, що витрати держави на дотримання правопорядку у великих містах і мегаполісах з розрахунку на одного платника податків істотно вищі, ніж у сільській місцевості.

Важливо підкреслити, що найважливішою метою функціонування економічно розвиненої держави є підтримка малозабезпечених громадян, непрацездатних осіб, багатодітних сімей та інших подібних категорій населення. І забезпечити її досягнення можливо, перш за все, шляхом перерозподілу доходів за допомогою податкової системи. Однак застосувати на практиці принцип вигод для побудови справедливої податкової системи як в цілому, так і для окремого податку, практично неможливо. Проте означений підхід можна застосувати, з окремими застереженнями, виключно в частині податків, що мають цільовий характер.

Не можна з повною відповідальністю також стверджувати, що платники податків наділені рівними можливостями при захисті своїх інтересів. На даний час однаково відповідальність за порушення податкового законодавства несуть як особи, які злісно ухиляються від сплати податків, так і ті, які допустили порушення в результаті помилки або з неосторожності. У вітчизняному законодавстві передбачена відповідна фінансова, адміністративна або кримінальна відповідальність платників податків -

фізичних осіб за порушення податкового законодавства. Тим часом, пряма відповідальність працівників податкових і митних органів за їх неправомірні дії, що призвели до збитків або упущеної вигоди платника податків, законодавством не передбачена. Тобто, відповідно до законодавства України, вони не несуть персональної відповідальності за порушення. Уся відповідальність покладається виключно на державу, яка зобов'язана відшкодувати платникові податків завдані збитки з бюджету.

Також навряд чи можна визнати відповідним принципу справедливості передбачений в у вітчизняному податковому законодавстві порядок досудового (безперечного) стягнення з платників податків - індивідуальних підприємців сум податків, пені і штрафів за порушення податкового законодавства. Викликані зазначеними діями, негативні економічні та репутаційні наслідки, в разі визнання судовими інстанціями неправомірними, згодом нерідко неможливо відновити. Тому співзвучніше принципу справедливості було б положення, відповідно до якого діючий нині порядок примусового стягнення донарахованих податків, а також сум пені і штрафу, застосовувався б тільки після закінчення встановленого в законі строку оскарження платником податків акта перевірки податкового органу.

Підвищенню рівня справедливості оподаткування фізичних осіб у вітчизняній податковій системі сприяло б проведення наступних заходів щодо вдосконалення обчислення окремих податків, і в першу чергу – податку на доходи фізичних осіб. Як першочерговий захід слід було б визнати перехід на оподаткування сукупного річного доходу фізичної особи. При цьому в розрахунок даного доходу слід включати всі надходження з усіх джерел, в тому числі від дивідендів і роялті, володіння і реалізації всіх видів майна, різного роду вигравів і призів. При цьому важливо, щоб оподаткування сукупного річного доходу здійснювалося за прогресивною шкалою, вища ставка якої повинна поширюватися на доходи, в першу чергу, дійсно багатих платників податків, особливо не зачіпаючи доходи високооплачуваних працівників і фахівців середнього класу. Тому верхню межу ставок оподаткування можна було б встановити на рівні 40 %. Основне підвищення ставок податку на доходи фізичних осіб має стосуватися надприбутків. А основна необхідність введення прогресивного оподаткування доходів фізичних осіб викликана занадто великим розшаруванням платників податків за рівнем одержуваних ними доходів.

Побудова досконалої податкової системи, що відповідає вимогам основних принципів, і перш за все – принципу справедливості, ставить перед податковим законодавством складне завдання: дотримуватися балансу інтересів платників податків і держави, з одного боку, і платників податків, що мають різні доходи і функціонують в різних економічних і соціальних умовах – з іншого. Від вирішення даного завдання значною мірою залежить сприйняття податкової системи як справедливої, яка відповідає інтересам всього співтовариства. З

огляду на це, чинний Податковий кодекс України слід відреагувати, відобразивши в ньому принцип справедливості оподаткування, який повинен бути орієнтиром при розробці та реалізації податкової політики. Закріплення у вітчизняному податковому законодавстві даного принципу дасть змогу зміцнити податкову дисципліну в країні і зробить вітчизняну податкову систему не тільки ефективнішою, а й сприятиме вихованню цивілізованого платника податків, підвищенню авторитету влади та політичній стабільності.

Список літератури

1. Роулз Джон. Теория справедливости. Часть 1. Глава 1. Справедливость как честность. URL: <https://gtmarket.ru/laboratory/basis/6642/6643>
2. Міністерство фінансів України. Доходи бюджету за січень – грудень 2017 р. URL: https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/звіт%202017%20рік_032018.
3. Налоговая система в США URL: <https://fbs-tax.com/tax-planning/usa/us-tax-system/>.
4. Налоговые системы в странах Евросоюза. URL: <http://worldtaxes.ru/nalogi-v-evrope/>.
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.
6. Податковий кодекс України. Розділ IV. Оподаткування доходів фізичних осіб/ URL: <http://sfs.gov.ua/nk/rozdil-iv--podatok-na-dohodifizichnih-o/>
7. Нозик Р. Либертариистская теория справедливости. URL: <https://sci.house/filosofskie-issledovaniya-sovremennyye-scibook/libertaristskaya-teoriya-spravedlivosti-9485.html>
8. Сен А. Идея справедливости П. Пер. с англ. Д. Кралечкина; науч. ред. перевода В. Софронов, А. Смирнов. М.: Изд-во Института Гайдара; Фонд «Либеральная Миссия», 2016. 520 с.
9. Сидельникова Л.П. Найденко О.Є. Реалізація принципу соціальної справедливості в оподаткуванні фізичних осіб. Економіка розвитку. 2017. № 2(82). С.86–96.
10. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов М.: «Соцэкгиз». 1962. 684 с.
11. Wagner A. (2011) Finanzwissenschaft: Th. Gebühren Und Allgemeine Steuerlehre. S. 1. : Nabu Press, 2011. 854 с.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ

Бечко П.К.

*професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Уманського національного університету садівництва*

Нагорна Ю.І.

Аспірант Уманського національного університету садівництва

STATE REGULATION OF TAX INCENTIVES OF AGRICULTURAL INDUSTRIES

Bechko P.

*Professor of Finance, banking and insurance Uman
National University of Horticulture*

Nagornaya Ju.

Postgraduate, Uman National University of Horticulture

Анотація

Ефективність вітчизняної аграрної політики великою мірою залежить від державного регулювання фінансової підтримки аграріїв шляхом їх податкового стимулювання із врахуванням специфічних особливостей аграрного виробництва, що дає змогу державі впливати на результати їх діяльності, здатних забезпечити регулювання економічних процесів в галузі на умовах принципів справедливості. Вітчизняна податкова система передбачає надання аграріям різного роду пільг і преференцій шляхом застосування спрощеної системи. В той же час, чисельні зміни податкового законодавства для сільськогосподарських товаровиробників, пов'язаних з відміною спеціального режиму оподаткування податком на додану вартість, збільшення бази та ставок єдиного податку (четверта) група призводять до зростання податкового тягаря, зводять нанівець податкове стимулювання.

Abstract

The effectiveness of domestic agricultural policy largely depends on state regulation of financial support to farmers by tax incentives and taking into account the specific features of agricultural production, which allows the state to influence the results of their activities, able to regulate economic processes in the industry on equity. The domestic tax system provides for the provision of various benefits and preferences to farmers through the application of a simplified system. At the same time, numerous changes in tax legislation for agricultural producers, related to the abolition of the special regime of value added tax, increasing the base and rates of the single tax (fourth group) lead to an increase in the tax burden, nullify tax incentives.

Ключові слова: державне регулювання, податкове стимулювання, податок на додану вартість, єдиний податок (четверта) група), справедливість оподаткування, податки, пільги.

POLISH JOURNAL OF SCIENCE

№31 (2020)

VOL. 2

ISSN 3353-2389

Polish journal of science:

- has been founded by a council of scientists, with the aim of helping the knowledge and scientific achievements to contribute to the world.
- articles published in the journal are placed additionally within the journal in international indexes and libraries.
- is a free access to the electronic archive of the journal, as well as to published articles.
- before publication, the articles pass through a rigorous selection and peer review, in order to preserve the scientific foundation of information.

Editor in chief – Jan Kamiński, Kozminski University

Secretary – Mateusz Kowalczyk

Agata Żurawska – University of Warsaw, Poland

Jakub Walisiewicz – University of Lodz, Poland

Paula Bronisz – University of Wrocław, Poland

Barbara Lewczuk – Poznan University of Technology, Poland

Andrzej Janowiak – AGH University of Science and Technology, Poland

Frankie Imbriano – University of Milan, Italy

Taylor Jonson – Indiana University Bloomington, USA

Remi Tognetti – Ecole Normale Supérieure de Cachan, France

Bjørn Evertsen – Harstad University College, Norway

Nathalie Westerlund – Umea University, Sweden

Thea Huszti – Aalborg University, Denmark

Aubergine Cloez – Université de Montpellier, France

Eva Maria Bates – University of Navarra, Spain

Enda Baci – Vienna University of Technology, Austria

Also in the work of the editorial board are involved independent experts

1000 copies

POLISH JOURNAL OF SCIENCE

Wojciecha Górskiego 9, Warszawa, Poland, 00-033

email: editor@poljs.com

site: <http://www.poljs.com>